

УДК 342.9

М. А. Меденцев
здобувач

*Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого
ПРАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»*

РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ СУДДІВ В УКРАЇНІ: РЕТРОСПЕКТИВА ЗМІН КРИЗЬ ПРИЗМУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Актуальність дослідження. Наукове пізнання предмета будь-якої галузі юридичних знань, неможливе без урахування історичного досвіду. Він дає змогу виявити найдієвіші напрями протидії злочинності, з одного боку, й уникнути застосування в майбутньому тих, що не виправдали себе, – з іншого.

Зважаючи на викладене дослідження адміністративно-правового регулювання статусу суддів в Україні, як уявляється, слід розпочати із вивчення питання про їх становлення та розвиток, адже, як відомо, історія – це вчителька життя [1, с. 48].

Ступінь розробленості проблеми. Окремі аспекти проблеми адміністративно-правового статусу розкривали у своїх працях вчені-юристи В. Авер'янова, С. Алфьорова, Ю. Битяка, О. Беспалова, В. Бойка, В. Бринцева, С. Глуценка, В. Городовенка, Р. Гринюка, О. Джафарова, О. Єшук, Т. Коломоєць, В. Колпакова, А. Колодія, М. Костицького, І. Марочкіна, А. Малихіна, Д. Мандичева, А. Манжули, Л. Москвич, І. Назарова, Я. Окар-Балаж, Д. Письменного, М. Погорецького, Ю. Полянського, Н. Сібільова, Є. Соболев, К. Чижмарь, А. Чубенко, Д. Шпенев, П. Шпенова, С. Шевчука, І. Юревича, О. Яновської та ін.

Мета статті – здійснити ретроспективний аналіз становлення та розвитку адміністративно-правового регулювання статусу суддів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Становлення та розвиток правового регулювання статусу судді відбувалося протягом тривалого періоду та тягнеться ще з часів Київської Русі, коли відбувалося ще тільки зародження суддівської системи. В період правління князів, суддівська гілка влади повністю концентрувалася у руках правителя, будучи єдиним джерелом здійснення правосуддя. Норми урегулювання, як правило, поширювалося у звичаєвому праві. Князь також міг доручити відправляти правосуддя намісникам – посадникам і управителям – тіунам.

Становлення системи судоустрою в Україні охопило періоди Київської Русі, Галицько-Волинського Князівства, Литовського князівства. Речі Посполитої, Запорізької Січі.

За Руською Правдою в Київській Русі існували «общинний суд» як колегіальний орган, який мав право приймати судові рішення у різних категоріях справ. Загальна система суддів складалася

з державних (князівські), церковних, вотчинних (боярські) та громадських (вервні) [2]. Загалом поділ судової влади здійснювався за двома напрямками церковні та світські суди

З появою Статута князя Володимира Святославовича «О десятинах, судах й людях церковних» поділ суддів здійснювався на мирський (судили «духівники») та світський (суд відправляли). Виключно роль мав князь у здійсненні судочинства. В Руській Правді значиться, що князь разом з боярами мав право відправляти правосуддя на княжому дворі [3].

Починаючи з XIII – XIV століття суддівство переходить до церковного суду. Основним документом, що регламентував діяльність церковного суддівства був Церковний статут Володимира. Як стверджують історичні джерела в основу такого статуту було покладено візантійський зразок. Судові функції були лише додатком до інших функцій відповідних адміністративних органів. Головну роль у церковному суд відігравав вищий місцевий ієрарх, в деяких випадках судові функції виконувала рада ієреїв, єпископська рада чи помісний собор [4].

Ключовими документами при здійсненні суддівських функцій відігравали Церковний статут Володимира, і Церковний статут Ярослава. Ці документи регламентували процедуру відправлення суддівських функцій, організаційно-правове забезпечення суддівського корпусу, формування перших коків на шляху прецедентного права, тощо. Церковні суди в першу чергу були зосереджені на розгляд шлюбно-сімейних і спадкових відносин [5].

Статути князя Ярослава та Володимира в першу чергу зосереджений на групуванні та класифікації покарань на підвідомчі церкві злочини, а також заміни тілесних покарань на систему штрафів. Згодом ця трансформація забезпечила поширення на церковний суд негативних рис світського суду.

Згодом зароджується суддівська гілка влади, що у Великому князівстві Володимирському мала назву митрополичих чи владичих бояр, які вирішували справи світського характеру, а також доменіального судочинства [6].

В другій половині XVII – XVIII ст. джерелом правового регулювання суддівського інституту поруч із звичаєвим правом існували також норми

Литовського статуту. Наступним не менш важливим документом у сфері регулювання суддівського корпусу став документ «Права, за якими судиться малоросійський народ», що містив норми, які суперечили нормам Литовського статуту в частині засади поєднання судових та адміністративних органів в руках козацької старшини [7; 8].

У Руській Правді можна знайти одночасно і норми матеріального, і норми процесуального права, зокрема порядку проведення судових нарад, умови застосування ордалій, виконання рішень, залучення свідків, тощо.

Процесуальні норми містяться у розділу Мірила праведного. Головну роль ще відігравали норми звичаєвого права та норми моралі. Так, Нешавський статут (1454 р.) регламентував роботи земських судів [9]. До складу останніх входили судді, підсудок, писаря. До їх компетенції належало розгляд справ щодо майнової власності шляхти. Підкоморний суд розглядав справи про спори за землю. Церковні суди також продовжував відігравати вагому роль у відправленні правосуддя.

В XVI ст. за часів відсутності королівської єдиначальності з'являються каптурові суди. Центральною фігурою у цих судах був господар, який діяв через доручення. До цього суду входили всі судді певного повіту. До компетенції каптурового суду належить робота з розгляду кримінальних та цивільних справ, розгляду питань щодо охорона публічного порядку [10].

З XIV ст. відбулося чимало змін в системі судоустрою з'явилася низка нових суддів, серед яких – великокняжий, комісарські, асесорські, маршальські, домініальні, громадські, земські, копні, гродські, підкоморні, духовні та інші. Джерельною базою норм права залишалося звичаєво право, норми «Руської Правди», «Судебник Казимира IV».

Проте найширше правовий статус суддів відображений у нормах трьох Литовських статутів (1529, 1566, 1588 рр.). виключну роль у європеїзації судової системи до новітнього зразка відіграло саме прийняття III Литовського статуту, що декларував утворення нових судів – Головний Литовський трибунал, Луцький трибунал, сеймовий суд; подальшого розвитку зазнає комісарський суд; введений інститут судових виконавців [11, с. 125].

Норми регулювання статусу суддів не знайшли відображення в єдиному нормативному акті, а були розпорочені в різних джерелах, що було обумовлено складною політичною та територіальною ситуацією в Україні на той час.

Правове регулювання в першу чергу було зосереджене на регламентування організації судоустрою та забезпечення діяльності апарату суду.

Під час дії магдебурзького права суддівська ланка ієрархічно складалася з таких елементів як: 1) лавничий суд на чолі з вейтом; 2) міська рада,

іноді – спільно з лавою, тоді суд називався раднолавничим («бургграфський великий суд» [12]; 3) вейтівський гайний (поточний) і гайний гарячий (нагальний) кримінальний суди [13].

Найбільш широко та змістовно регламентувало статус суддів в тому розумінні, яке ми сьогодні інтерпретуємо, це Магдебурзьке право, яке чітко виокремлювало характеристики статусу особи, уповноваженої на виконання функцій правосуддя. Одним з таких представників був возний, до якого висували ряд вимог: 1) бути громадянином міста, 2) мати у власності нерухоме майно, 3) досягнути 21 року. Крім повноважень відправлення справедливого суду возний також поєднував у собі функції слідчого, оперуповноваженого, прокурора та пристава. Возний забезпечував прибуття учасників на судові засідання, затримання, арешт підозрюваних і обвинувачених у вчиненні злочину. До його функцій також належало здійснення обшуку в приватних будинках, допити, вилучення майна, огляд місця події, тощо [14].

За часів Польсько-Литовського князівства на теренах України набули поширення такі судові інстанції, як господарський суд, головний трибунал і сеймовий суд.

До складу трибунала входили виборні судді, що щорічно обиралися шляхтою. Вимогами до посади судді полягали у становій приналежності до числа шляхти, які мали власні володіння і знали ся на питаннях права і місцевих звичаїв. Шляхту судили земські, гродські та підкоморські суди.

Запорізька Січ. Судова система на Запорізькій Січі здійснювалася через систему судових органів, які формувалися по принципу територіального устрою, з 1) паланкового суду, сфера впливу цього суду поширювалася на територію паланки, 2) курінного суду; 3) генерального судді.

До числа паланкового суду входили паланковий полковник, осавул, писар строком дії на три роки. Курінний суд служив апеляційною інстанцією розгляду справ з паланкового суду.

Наступним елементом судової ієрархії виступав суд військового (генерального) судді, що розглядав кримінальні справи. До складу Генерального суду входили генеральні судді і генеральна старшина. Справи розглядалися найбільш важкі та суспільно резонансні [15; 16].

Наступним історичним етапом формування адміністративно-правового статусу суддів як окремої ланки влади в Україні є період судової реформи 1864 р. Саме ця реформа була покликана формувати загальні суди. Цей крок відкинув назад чимало позитивних поступальних рухів в напрямку удосконалення суддівського самоврядування в Україні.

Так, реформа стосувалася розподілу судової системи на дві гілки : 1) дільничний мировий суддя (зазвичай, у повіті було декілька дільниць

мирового окружного суду, кожна з яких об'єднувала по кілька волостей), почесний мировий суддя (не мали спеціальної дільниці); 2) повітовий з'їзд мирових суддів – апеляційна інстанція для справ, що розглядалися дільничними мировими судьями. Загальною касаційною судовою інстанцією, яка поширювала свої повноваження на мирові суди, було визначено Сенат [17, с. 33].

Про формування ключових позицій щодо статусу загальних суддів описував у своїй роботі С. С. Дністрянський («Конституція Західно-Української Народної Республіки»), в основі якої закріплено, що конституційно-правовий статус суддів судів загальної юрисдикції згідно з їх підсудністю належали Державному Судовому Трибуналу і судам, що підлягали цьому Трибуналу [18].

Для статусу суддів важливим було 1) залишитися вірним присязі українському народу 2) не мати антиукраїнського диверсійного минулого 3) скласти присягу 4) скоротити час попередньої практики кандидатів у судді з трьох років до двох 5) підготувати наукове есе з метою визначення можливості кандидатів тлумачити нормативно-правові акти [18].

Період кінець XIX та початок XX століть ознаменувався формуванням конституційно-правового статусу суддів судів загальної юрисдикції в Україні шляхом організації міських, повітових і сільських судів. Здійснення правосуддя забезпечувалося радами та загальними зборами громадян.

Новим етапом формування судової системи та визначення нормативного закріплення статусу суддів став період становлення Української народної Республіки. Ключову позицію у цей період займав М. Грушевський, який у своїх працях «Вільна Україна», «Хто такі українці і чого вони хочуть», «На порозі Нової України», у яких поряд з проголошенням автономії України озвучувалася ідея формування незалежного суду [19, с. 121].

Щодо визначення системи судів загальної юрисдикції, то відповідним документом став Декрет Народного Секретаріату про суд (1917 р.) та постанова «Про введення народного суду в Україні» (1918 р.) [20].

Згодом був сформований секретаріат з судових справ (1917 р), саме у «Декларації Генерального Секретаріату» описується необхідність незалежної судової гілки влади як запоруки міцної незалежної держави, ключову роль в цій системі відводиться демократизації судової системи, створення нормативних актів [21].

Декларація Генерального секретаріату стала основним документом, в якому описувалося необхідність створення незалежної судової системи в Українській Народній Республіці [22, с. 159].

Окремою судовою інстанцією, що повинна розглядати судові справи, був Вищий крайовий суд, який був незалежний та самостійний у своїх рішеннях.

Судова інстанція трансформувалася спочатку був створений «генеральний секретаріат судових справ» [23], потім останній трансформувалася у Генеральний Суд [24], який був уповноважений розглядати цивільні, кримінальні, адміністративні справ, виконуючи одночасно і роль інстанції з розгляду воєнних справ [25].

Завершальний етап у формуванні статусу судді описаний у Конституції Української Народної Республіки 1918 р., яка була спрямована на побудову самостійної судової гілки влади.

У Розділі VI «Суд УНР» розкрито порядок формування та функціонування судової системи в УНР. Ключові позиції відображені в Конституції стосувалися наступного: 1) головним судовим органом був Генеральний Суд УНР, що складався з колегії; 2) обрання суддів здійснювалося Всенародними Зборами строком на п'ять років; 3) регламентовано статус Генерального Суду УНР як касаційної інстанції, а також встановлювала наявність судів першої та апеляційної інстанції; 4) діяльність ґрунтувалася на принципах публічності та відкритості; 5) регламентувалася незалежність та неупередженість суддів при здійсненні правосуддя [26].

Правовий статус суддів також еволюціонував у Конституції (Основний закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки 1937 року та 1987 року [27].

Окремим документом, в якому закріплений статус суддів, став Закон СРСР «Про статус суддів в СРСР» (1989 р.). Ключовими вимогами до кандидатів, що висувалися на посаду суддів, – це громадянство СРСР, віковий ценз в 25 років, вища юридична освіта, стаж роботи за юридичною спеціальністю не менше двох років і складений кваліфікаційний екзамен.

До представників вищестоящих судів можуть бути обрані громадяни СРСР, які мають вищу юридичну освіту і стаж роботи за юридичною спеціальністю не менше п'яти років, у тому числі, як правило, не менше двох років як суддя [28].

Наступним етапом формування законодавчої бази регулювання правового статусу суддів став період незалежної України.

У незалежній Україні першим законодавчим актом, що регулює статус суддів став Закон України від 15.12.1992 № 2862-ХІІ «Про статус суддів» (втратив чинність), де загальними вимогами до кандидатів на посаду судді може бути рекомендований кваліфікаційною комісією суддів громадянин України, не молодший двадцяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж роботи в галузі права не менш як три роки, проживає в Україні не менш як десять років та володіє державною мовою, крім того закріплені базові принципи діяльності суддів як незалежність, неупередженість, самостійність.

До ключових законів належить Конституція України (Розділ VIII Правосуддя), в цій частині визначені основні позиції функціонально-організаційної діяльності суддів, їх статус та основні принципи діяльності останніх.

Наступним не менш важливим є Закон України «Про судоустрій та статус суддів», що визначає організацію судової влади та здійснення правосуддя в Україні, що функціонує на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів і забезпечує право кожного на справедливий суд [29].

Закон «Про Конституційний Суд України», «Про Вищу раду правосуддя» окремо здійснюють регламентацію організації діяльності суддівського механізму та статусу суддів КСУ.

Міжнародно-правова база слід розділити на:

1) міжнародні загальні нормативні акти, що охоплюють низку норм, які регулюють права та свободи громадян, принципи розподілу влад, реалізації механізму захисту останніх, тощо (Загальна декларація прав людини, 1948 р., Міжнародний пакт про громадські та політичні права, 1966 р., Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.);

2) узагальнює спеціальні акти, що узагальнили норми, що стосуються лише безпосередньо статусу суддів (Європейська хартія про статус суддів, Пояснювальна записка до Європейської хартії про закон «Про статус суддів»;

3) формує базу актів, які концентрують норми-принципи статусу суддів (Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя, Основні принципи незалежності судових органів Європейська хартія про закон «Про статус суддів», Бангалорські принципи поведінки суддів, Пекінські тези щодо принципів незалежності суддів юридичної асоціації країн азіатського та тихоокеанського регіону (LAWASIA));

4) висновки та рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам (Висновок № 1 (2001) Консультативної ради європейських суддів для Комітету Міністрів ради Європи про стандарти незалежності судових органів та незмінюваність суддів, Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки, Висновок № 16 (2013) Консультативної ради європейських суддів для Комітету Міністрів ради Європи про відносини між судьями та адвокатами, Висновок № 3 (2002) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо принципів та правил, які регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, питання етики, несумісної поведінки та безсторонності, Висновок № 7 (2005) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи з питання «Правосуддя та суспільство», Висновок № 17

(2014) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо оцінювання діяльності суддів, якості правосуддя і поваги до незалежності судової влади);

5) група міжнародних актів, що становлять експертні висновки Агенства США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках програми «Справедливе правосуддя», учасником якої є Україна;

6) рішення Європейського Суду з прав людини – Агрокомплекс проти України (Agrokompleks v. Ukraine), заява № 23465/03, 6 жовтня 2011 р., Білуха проти України (Belukha v. Ukraine), заява № 33949/02, 9 листопада 2006 р., Бочан проти України (Bochan v. Ukraine), заява № 7577/02, 3 травня 2007 р., «Газета «Україна-центр» проти України (Gazeta Ukraina-Tsentr v. Ukraine), заява № 16695/04, 15 липня 2010 р., Мірошник проти України (Miroshnik v. Ukraine), заява № 75804/01, 27 листопада 2008 р., Мироненко і Мартенко проти України (Mironenko and Martenko v. Ukraine), заява № 4785/02, 10 грудня 2009 р., Олександр Волков проти України (Oleksandr Volkov v. Ukraine), заява № 21722/11, 9 січня 2013 р., Куликов та інші проти України (Kulykov and Others v. Ukraine), заяви № 5114/09 та 17 інших, 19 січня 2017 р., Паскал проти України (Paskal v. Ukraine), заява № 24652/04, 15 вересня 2011 р., Романова проти України (Romanova v. Ukraine), заява № 33089/02, 13 грудня 2007 р. Світлана Науменко проти України (Svetlana Naumenko v. Ukraine), заява № 41984/98, 09 листопада 2004 р., Салов проти України (Salov v. Ukraine), заява № 65518/01, 6 вересня 2005 р., «Совтрансавто-Холдинг» проти України (Sovtransavto Holding v. Ukraine), заява № 48553/99, 25 липня 2002 р., Фельдман проти України (Feldman v. Ukraine), заяви № 76556/01 та 38779/04, 8 квітня 2010 р.[30].

Міжнародні акти є невід'ємною стороною адміністративно-правового регулювання правового статусу суддів, адже відповідно до Статуту ООН і Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 р. Україна взяла на себе обов'язок дотримуватися норм примату міжнародного права, а також дотримуватися загальноновизнаних норм та принципів міжнародного права, в яких міститься чимало засад функціонування суддів.

Зважаючи на значну джерельну базу адміністративно-правового регулювання статусу судді, варто відзначити, що ключову роль в Україні відіграють лише закони України (п. 14 ч.1 ст. 92 Конституції України), відповідно до яких виключно законами України встановлюються судоустрій, судочинство, статус суддів [31, с. 8].

Адміністративно-правовий статус судді, як ми уже зазначали вище, відображено у нормах таких актів, як: «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2017, «Про вищу раду правосуддя»

від 21.12.2016, «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 р.; «Про судоустрій та статус суддів» від 7 липня 2010 р.; Кодекс суддівської етики (Рішення З'їзду суддів України від 22.02.2013), Кодекс адміністративного судочинства України тощо.

Крім законів в Україні діють також рішення Конституційного суду України з питань правового статусу суддів (від 1 грудня 2004 року № 19-рп/2004, від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008).

Так, на основі аналізу рішень ряду КСУ, можна навести визначення правового статусу судді в загальному значенні, поняття якого зазначеного в ряді відповідних документів.

Правовий статус судді передбачає як конституційно визначені гарантії незалежності та недоторканності суддів при здійсненні правосуддя, так і правову відповідальність за невиконання своїх обов'язків (Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про Вищу раду юстиції» від 11 березня 2011 року № 2-рп/2011) [32].

Особливий (спеціальний) правовий статус судді характеризується наявністю певних вимог, обмежень щодо зайняття цієї посади та гарантій його діяльності (Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 49 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень частини четвертої статті 26, частини третьої статті 31, частини другої статті 39 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (справа про стаж для зайняття посади судді в апеляційних, вищих спеціалізованих судах та Верховному Суді України) від 5 квітня 2011 року № 3-рп/2011) [32].

Також у Рішенні Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 49 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень частини четвертої статті 26, частини третьої статті 31, частини другої статті 39 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (справа про стаж для зайняття посади судді в апеляційних, вищих спеціалізованих судах та Верховному Суді України) від 5 квітня 2011 року № 3-рп/2011 йдеться про те, що статус судді обумовлюється особливостями здійснення правосуддя як основного конституційного обов'язку [32].

Наведені конституційні засади щодо наділення суддів повноваженнями відповідно до рішень глави держави і єдиного законодавчого органу – Верховної Ради України дають підстави вважати, що всі професійні судді для здійснення своїх повноважень отримують загальнодержавний статус. Усі попередні висновки з зазначеного питан-

ня також приймаються Вищою кваліфікаційною комісією суддів України та Вищою радою юстиції, оскільки не існує будь-яких обмежень щодо статусу професійних суддів, зумовлених адміністративно-територіальним устроєм України [33].

Базу адміністративно-правового регулювання становить Конституція України, Кодекс адміністративного судочинства України, низка законів, міжнародних нормативно-правових актів, рішень ЄСПЛ, постанов КМУ, висновків, рекомендацій КМЄС, рішень КСУ тощо.

Висновки. Отже, підсумовуючи викладене можна дійти висновку про те, що генезис адміністративно-правового статусу суддів пройшов тривалий та динамічний процес становлення, що обумовлено геополітичним становищем, історичним походженням територій та ментальністю української нації. Історичні етапи формування законодавства про регулювання статусу суддів передбачали: 1) період «Судові органи Київської Русі»; 2) Суд та процес в Галицько-Волинській землі; 3) суди часів Литовсько-Польського князівства; 4) Судова система на Запоріжжі; 5) суди періоду судової реформи 1864 року; 6) Суди після Жовтневої революції 1917 року; 7) суди Української Радянської Соціалістичної Республіки; 8) судова система незалежної України.

Література

1. Калашнік О.А. Правовий статус місцевих загальних судів в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 / Нац. ун-т. «Одеська юридична академія» Одеса, 2016. 234 с.
2. Терлюк І. Я. Історія держави і права України. (Доновітній час): [навч. посіб.] К.: Атіка, 2006. 400 с.
3. Тацій В. Я. Історія держави і права України: [підручник]: у 2 т. / За ред. В. Я. Тація, А. Й. Рогожина, В. Д. Гончаренка. К.: «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. Т. 1. 656 с.
4. Юшков С. В. Общественно-политический строй и право Киевского государства. М., 1949. С. 371, 372.
5. Терлюк І. Я. Історія держави і права України. (Доновітній час): [навч. посіб.] К.: Атіка, 2006. 400 с.
6. Павлов А. С. Курс церковного права [Оттиск из «Богословского Вестника»]. Свято-Троїцька Сергієва лавра, 1902. С. 403, 404.
7. Права, за якими судиться малоросійський народ / Під ред. Ю.С. Шемшученко. К., 1997. С. 80-81.
8. Кистяковский А.Ф. Права, по которым судится малороссийский народ. Киев, 1879. С. 103.
9. Учреждения Западной Украины до воссоединения ее в едином Украинском Советском Социалистическом государстве: Справочник. Львов: Львов, гос. ун-т, 1955. С. 30.
10. Історія становлення судової системи України. Судові органи Київської Русі. Очаківський міськрайонний суд Миколаївської області. URL: <https://oc.mk.court.gov.ua/sud1420/sud/histori>.
11. Журбелюк Г.В. Регулювання проблем судоустрою Статутом Великого князівства Литовського 1588 р.: осучаснення досвіду / за ред. С.В. Ківалова. *Актуальні проблеми держави і права: збірник наукових праць*. Одеса, 2009. Вип. 49. С. 121–127.

12. Компан О. Міста України в другій половині XVII ст. К.: Академія наук УРСР, 1963. С. 118.

13. Czołowski A. Pogląd na organizację i działalność dawnych władz miejskich do 1848 r. Miasto Lwów w okresie samorządu (1870–1895). Lwów, 1896. S. XXIII–LXXXIV. S. 26.

14. ЦДІА України, м. Львів. Ф. 52 (Магістрат м. Львова), оп. 2, спр. 109, арк. 522–523.

15. Запорізька Січ, її політичний устрій та право (кінець XV ст. – середина XVII ст.). URL: http://kotovsk-live.ucoz.ua/publ/kozachestvo/zaporizka_sich_jiji_politichnij_ustrij_ta_pravo_kinec_xv_st_seredina_xvii_st/11-1-0-32.

16. Євтушенко О.Н. Політико-правові засади управління Запорізької Січі / О.Н. Євтушенко, В.М. Ємельянов // *Наукові праці: науково-методичний журнал*. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2006. Вип. 41 : *Політичні науки*. Т. 54. С. 117–121.

17. Учреждение судебных установлений. Российское законодательство X – XX веков: В 9-ти томах. М., 1984. Т. 8. С. 33–41.

18. Учреждение судебных установлений. Российское законодательство X – XX веков: В 9-ти томах. М., 1984. Т. 8. С. 33–41.

19. Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть. Київ: Т-во «Знання» України, 1991. 240 с.

20. Суслло Д. С. Історія суду Радянської України (1917–1967). К.: Вид-во Київського ун-ту, 1968. С. 104 с.

21. Вісті з Української Центральної Ради. 1917. № 10. червень. С. 3.

22. Українська Центральна Рада: документи і матеріали: У 2 т. / Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. Т. 1: 4 березня – 9 грудня 1917 р. / упоряд. В. Ф. Верстюк [та ін.]; відп. ред. В. А. Смолій [та ін.]. К.: [б.в.], 1996. 589 с.

23. Центральний Державний Архів Вищих Органів України (далі – ЦДАВОУ). Ф. 1115. Українська Центральна Рада. Оп. 1. Од. зб. 1. Арк. 35.

24. ЦДАВОУ. Ф. 1063. Генеральний Секретаріат. Оп. 3. Од. зб. 1. Арк. 98, 99.

25. Вісник Генерального Секретаріату. 1917. 9 грудня. С. 1.

26. Конституція Української Народної Республіки (Статут про державний устрій, права і вільності УНР) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002300-18>.

27. Конституції (основний закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки URL: <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1937.html>.

28. Закон СРСР від 04.08.1989 № 328-І «Про статус суддів в СРСР» URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0328400-89>.

29. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.

30. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві: Науково-методичний посібник для суддів. 2-ге вид. випр., допов. К., 2015. 128 с.

31. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*, від 28 червня 1996. № 21. Ст. 49.

32. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про Вищу раду юстиції» від 11 березня 2011 року № 2-рп/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-11>.

33. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 54 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень законів України «Про судоустрій і статус суддів», «Про Вищу раду юстиції» (справа про повноваження державних органів у сфері судоустрою) від 21 червня 2011 року № 7-рп/2011.

Анотація

Меденцев М. А. Регулювання статусу суддів в Україні: ретроспектива змін крізь призму адміністративного права. – Стаття.

У статті здійснено ретроспективний аналіз становлення та розвитку адміністративно-правового регулювання статусу суддів в Україні. Виокремлено історичні етапи формування законодавства про регулювання статусу суддів: 1) «Судові органи Київської Русі»; 2) Суд та процес в Галицько-Волинській землі; 3) суди часів Литовсько-Польського князівства; 4) Судова система на Запоріжжі; 5) суди періоду судової реформи 1864 року; 6) Суди після Жовтневої революції 1917 року; 7) суди Української Радянської Соціалістичної Республіки; 8) судова система незалежної України.

Ключові слова: історичний, аналіз, становлення, формування, статус, судді.

Аннотация

Меденцев М. А. Регулирование статуса судей в Украине: ретроспектива изменений сквозь призму административного права. – Статья.

В статье осуществлен ретроспективный анализ становления и развития административно-правового регулирования статуса судей в Украине. Выделены исторические этапы формирования законодательства о регулировании статуса судей: 1) «Судебные органы Киевской Руси»; 2) Суд и процесс в Галицко-Волынской земли; 3) суды времена Литовско-Польского княжества; 4) Судебная система на Запоріжжі; 5) суды периода судебной реформы 1864 года; 6) Суды после Октябрьской революции 1917 года; 7) суды Украинской Советской Социалистической Республики; 8) судья система независимой Украины.

Ключевые слова: исторический анализ, становление, формирования, статус судьи.

Summary

Medentsev M. A. Regulation of the status of judges in Ukraine: a retrospective of changes through the prism of administrative law. – Article.

The article carried out a retrospective analysis of the formation and development of administrative and legal regulation of the status of judges in Ukraine. The historical stages of the formation of legislation on the regulation of the status of judges are highlighted: 1) «Judicial authorities of Kievan Rus»; 2) The court and the process in the Galicia-Volyn land; 3) courts of the time of the Lithuanian-Polish principality; 4) Judicial system in Zaporizhzhie; 5) courts of the period of judicial reform of 1864; 6) Courts after the October revolution of 1917; 7) courts of the Ukrainian Soviet Socialist Republic; 8) judicial system of independent Ukraine.

Key words: historical analysis, formation, formation, judge status.